

**МАМЛАКАТИМИЗДА КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ
ИНВЕСТИЦИЯЛАШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ИҚТИСОДИЙ
МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ****Шаробиддинов Ахрорбек Қосимжон ўғли**

Тошкент Давлат Иқтиодиёт Унверситети

Бухгалтерия хисоби ва аудит йўналиши 3-босқич талабаси.

Аннотация. Сўнгги йилларда мамлакатимиз иқтисодиётининг турли соҳа ва тармоқлари ривожланиш даражасининг барқарорлигини таъминлаш, янги иш ўринлари яратиш, аҳоли бандлиги даражасини ошириш ва даромадлари базасини мустаҳкамлаш, мамлакатдаги рақобат ва ишбилармонлик муҳитини такомиллаштиришда айнан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик муҳим аҳамият касб этмоқда. Ушбу мақолада кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятини инвестициялаш самарадорлигини оширишнинг иқтисодий механизмини такомиллаштириш йўллари кенг ёритилган.

Калит сўзлар. Кичик бизнес, инвестиция, иқтисодий механизм, рақобат, инвестор.

Кириш:

Иқтисодиётни глобаллашуви шароитида мамлакатимизда амалга оширилаётган туб таркибий ислохотлар натижасида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик иқтисодий ўсиш барқарорлигини таъминлашнинг муҳим омили сифатида баҳоланмоқда. Хусусан, сўнгги йилларда мамлакатимиз иқтисодиётининг турли соҳа ва тармоқлари ривожланиш даражасининг барқарорлигини таъминлаш, янги иш ўринлари яратиш, аҳоли бандлиги даражасини ошириш ва даромадлари базасини мустаҳкамлаш, мамлакатдаги рақобат ва ишбилармонлик муҳитини такомиллаштиришда айнан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик муҳим аҳамият касб этади.

Президентимиз Ш.М. Мирзиёев таъкидлаганларидек, “Фаол тадбиркор деганда, биз рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқаришга қодир, энг муҳими, янги иш ўринлари яратиб, нафақат ўзини ва оиласини боқадиган, балки бутун жамиятга наф келтирадиган ишбилармон инсонларни тушунамиз. Бундай тадбиркорлар сафини кенгайтириш, жумладан, юқори технологиялар, илм-фаннинг энг сўнгги ютуқларига асосланган техника ва асбоб-ускуналарни мамлакатимизга олиб келиш ва жорий этиш учун уларга муносиб шароитлар яратиш бизнинг биринчи галдаги вазифамиз бўлиши шарт”[1]. Президентимиз томонидан коронавирус пандемиясидан кейинги даврда янгича ёндашув ва инструментларни қўллаш орқали иқтисодиётда ўсиш суръатларини таъминлаш учун барча имкониятлар борлигини таъкидлаб, шу борадаги 8 та асосий йўналишни кўрсатиб ўтди. Ушбу йўналишлар асосида ривожланишда кичик бизнес иқтисодиётнинг “ўсиш нуқтаси” этиб белгиланди. Шу билан бир қаторда, юқори технологияли тармоқларда кичик бизнес ҳиссаси камлиги қайд этилиб, бундай субъектларни давлат томонидан рағбатлантириш механизмини ишлаб чиқиш вазифаси қўйилди ва ҳудудларда кичик саноат зоналари ташкил этиш бўйича топшириқлар берилди.[2] Юқорида билдирилган фикрларга таянган ҳолда айтиш мумкинки, кейинги йилларда мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий

тадбиркорлик соҳасининг инвестицион жозибадорлигини ошириш, жумладан, кичик корхоналарнинг самарали инвестицион фаолият юритишини таъминлашга қаратилган давлат дастурларини ишлаб чиқиш ва уларни амалга оширишга устуворлик қаратилади.

“Мамлакатимизда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг устувор йўналишларидан бири бу кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, ушбу соҳада аҳоли бандлигини рағбатлантириш, шунингдек, соҳани инвестициялаш самарадорлигини ошириш ҳисобланади”[3]. Бунда мамлакатимида фаол тадбиркорлик муҳитини ривожлантириш, уларга бизнес юритиш учун қулай шарт-шароитлар яратишга қаратилган мақсадли давлат дастурларини изчил амалга оширилишига катта эътибор қаратилмоқда. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президенти таъкидлаб ўтганларидек, “Фаол тадбиркор деганда, биз рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқаришга қодир, энг муҳими янги иш ўринлари яратиб, нафақат ўзини ва оиласини боқадиган, балки бутун жамиятга наф келтирадиган ишбилармон инсонларни тушунамиз. Бундай тадбиркорлар сафини кенгайтириш, жумладан, юқори технологиялар, илм фаннинг сўнгги ютуқларига асосланган техника ва асбоб ускуналарни мамлакатимизга олиб келиш ва жорий этиш учун уларга муносиб шароитлар яратиш бизнинг биринчи галдаги вазифамиз бўлиши шарт”[4]. Ушбу мақсадларга эришишда “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш доирасида бизнес юритиш тартиб-таомилларини сезиларли даражада соддалаштириш, инфратузилмани яхшилаш ва молиявий манбаларни кенгайтириш орқали тадбиркорликнинг изчил ўсиши таъминланмоқда”[5].

Кейинги йилларда мамлакатимизда кичик бизнес соҳасини инвестициялаш самарадорлигини оширишнинг иқтисодий механизмини такомиллаштиришда тараққий этган мамлакатлар амалиётини қиёсий таҳлил қилган ҳолда улардан мамлакатимиз амалиётида ижодий фойдаланиш имкониятларини аниқлаш лозим бўлади. Таҳлилларга кўра, аксарияти тараққий этган мамлакатларда кичик бизнесни инвестициялаш чора-тадбирлари давлат томонидан ушбу соҳани қўллаб-қувватлашга қаратилган дастурларнинг таркибий қисмларидан ҳисобланади. Бунда кичик бизнес субъектларини молиявий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, жумладан, ушбу соҳа учун субсидиялар ажратиш, уларни зарурий ҳом-ашёлар билан таъминлаш билан бир қаторда тегишли молиявий имтиёзларни жорий қилиш чора-тадбирларини ўзида мужассамлаштирган давлат буюртмаларини шакллантириш усулидан кенг фойдаланилади.

Юқорида билдирилган таклифлар асосида мамлакатимизда кичик корхоналар фаолиятини инвестициялаш механизмини такомиллаштириш орқали узоқ муддатли истиқболда мамлакатимиз миллий иқтисодиётида кичик корхоналарнинг тутган ўрни мустаҳкамланиб, бизнес юритиш муҳити такомиллашади, шунингдек, кичик бизнеснинг инвестицион жозибадорлиги кўрсаткичи ортади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 29.12.2018 й. Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий веб-сайти маълумотлари асосида <https://president.uz/uz/lists/view/4057>
2. Иқтисодиёт барқарорлигини таъминлаш бўйичаасосий йўналишлар белгиланди. 09.06.2020 й. Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий веб-сайти маълумотлари асосида <https://president.uz/uz/lists/view/3639>
3. Файзиева Н.Ш. Ривожланган мамлакатларда хусусий тармоқни молиялаштириш тажриба ваамалиёти. “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий электрон журнали. № 3, июнь, 2019. Б. 3-12.
4. Бўриева Д. Хусусий тадбиркорликда кичик ва ўрта бизнеснинг моҳияти. Иқтисодиёт ва таълим. 2017. № 1. Б. 57-59.
5. Файзиева Н.Ш. Ривожланган мамлакатларда хусусий тармоқни молиялаштириш тажриба ваамалиёти. “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий электрон журнали. № 3, июнь, 2019. Б. 3-12.
6. Otto, M., & Thornton, J. (2023). JAHON IQTISODIYOTI VA XALQARO MUNOSABATLAR. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 216-219.
7. Mampurjonovich, U. T. (2022). WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL RELATIONS. ФГБОУ ВО «КАБАРДИНО-БАЛКАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. ХМ БЕРБЕКОВА». КОЛЛЕДЖ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ЭКОНОМИКИ (РОССИЯ) ИСЛАМСКИЙ УНИВЕРСИТЕТСКИЙ КОЛЛЕДЖ ТАЗКИЯ, 142.
8. Mampurjonovich, U. T. (2023). JAHON IQTISODIYOTIDA YANGI INDUSTRIAL DAVLATLARNING TUTGAN O‘RNI. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 344-345.
9. Umarov Toxirjon Mampurjonovich. (2024). ERKIN IQTISODIY ZONALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA INNOVATSIYALAR VA INVESTITSIYALARNI RAG‘BATLANTIRISHDA KLAS TER YONDASHUVINING O‘RNI. *INTERNATIONAL CONFERENCE OF NATURAL AND SOCIAL-HUMANITARIAN SCIENCES*, 1(1), 156-167. Retrieved from <https://universalconference.us/universalconference/index.php/ICNSHS/article/view/277>
10. Файзиева Н.Ш. Ривожланган мамлакатларда хусусий тармоқни молиялаштириш тажриба ваамалиёти. “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий электрон журнали. № 3, июнь, 2019. Б. 3-12.